

POGOVOR Z ETNOLOGINJO IN MUZEALKO IVICO KRIŽ, MURKOVO NAGRAJENKO LETA 2019

Etnološki večer, Slovenski etnografski muzej, 10. december 2019

Na lepo decembrsko popoldne se nas je dobra tretjina uslužbencev Dolenjskega muzeja Novo mesto skupaj peljala proti Ljubljani. Šli smo malo prej, da smo se lahko še posladkali v prijetni kavarni Slovenskega etnografskega muzeja in nato prisostvovali pogovoru z našo sodelavko in prijateljico Ivico Križ. Bili smo veseli in ponosni, da je naša kolegica leta 2019 prejela Murkovo nagrado za življenjsko delo, ki jo podeljuje Slovensko etnološko društvo. Mi poznamo našo Ivico – tako njeno poklicno delo, nesebično razdajanje strokovnega znanja in človeške topline sodelavcem, zato smo prepričani, da je nagrada šla v prave roke.

Njena življenjska pot se je začela v Ljubljani, kjer je odraščala s starši in sestro. Njihov dom je bil na Prulah, od

koder je po mestnih ulicah stare Ljubljane dnevno hodila v osnovno in srednjo šolo ter filozofsko fakulteto. Odločila se je za študij etnologije in arheologije, kjer je bilo v letnikih manjše število študentov in so se vsi poznali. Študenti obeh študijskih smeri so veliko časa preživeli na terenu, kjer so stkali pristne prijateljske vezi, ki trajajo vse življenje.

Prav terensko delo jo je že med študijem prvič popeljal na Dolenjsko, v Mirnsko dolino, kjer so raziskovali mline in žage. Pozneje jo je v Novo mesto pripeljala tudi ljubezen do študenta arheologije Boruta Križa. Od leta 1980 živi v Novem mestu in dela v Dolenjskem muzeju Novo mesto, kjer vodi etnološki oddelek. Kot sama pravi, so ji Dolenjska in njeni ljudje blizu. Tu se počuti doma. Ne

Pogovor z Ivico Križ je vodila Majda Pungerčar, kustodinja za kulturno zgodovino Dolenjskega muzeja Novo mesto. Foto: Borut Križ, december 2019.

* Majda Pungerčar, prof. zgodovine in geografije, kustosinja za kulturno zgodovino, Dolenjski muzej Novo mesto; majda.pungercar@dolenjskimuzej.si.

le pokrajina, pri Ivici so vedno na prvem mestu ljudje. Je avtorica stalne etnološke razstave Dolenjskega muzeja s povednim naslovom Dolenjska in njeni ljudje.

Terensko delo je bilo stalnica njenega službovanja in raziskovanja. Vedno je znala najti pot do ljudi in njihovega zaupanja, kar je izredno pomembno za uspešno delo vsakega muzealca. Raziskovalno delo na terenu in v institucijah je uspešno povezovala s pridobitvijo številnih predmetov etnološke dediščine za Dolenjski muzej. Čeprav se je ukvarjala z različnimi etnološkimi področji, pa izstopa njena posebna naklonjenost do gline in izdelkov iz tega starodavnega materiala. Sama ali s pomočjo arheologov je pogosto iskala vzporednice s starejšim, arheološkim gradivom. Prizadevala si je za obsežne kataloške objave etnološkega gradiva, kar omogoča primerjavo različnim strokam in nadaljevanje raziskav.

Glina, glineni izdelki, načini izdelave, umetniške prvine in uporaba v vsakdanjem življenju dolenjskega človeka so bili javnosti predstavljeni na odmevnih razstavah in v obširnih razstavnih katalogih: *Od antičnega vrča do majolke, Pečarska in keramična industrija v Novem mestu, Keramika Novo mesto in umetniki in V opeko vtisnjen čas: Opekarstvo na Dolenjskem*. Stalnica njenega načina priprave razstav je ljubezen do umetnosti. Z arhitekti, ki so oblikovali njene razstave, se je odlično razumela in z njimi ustvarila tudi oblikovno domiselne, muzejskemu gradivu primerne postavitve.

Delo v pokrajinskih muzejih ne omogoča le raziskovanja na enem vsebinskem področju, kar velja tudi za delo tokratne Murkove nagrajenke. Menim, da to dejstvo Ivici ni povzročalo veliko težav, saj je tiste vrste človek, ki jo

vsaka stvar zanima in jo hitro zapelje v vrtimec o nečem »vedeti še več«. Skrbno se posveča tudi muzejski dokumentaciji, saj sama najbolje ve, kako pomembna je pri razstavnih in publicističnih dejavnosti vsakega muzeja. Svojo pozornost je posvetila tudi novomeški fotografiji in fotografom, otroškemu svetu in otroškim igračam, lutkarstvu, medičarstvu in svečarstvu itd.

Nagrajenka izkazuje veliko empatije do mladih, zlasti dijakov in študentov. Pri njej so opravljali obvezno prakso ali študentsko delo številni slovenski etnologi. Zelo težko je odrekla njihovi prošnji in pogosto v svoj natrpani urnik vključila še mentorstvo. Z dobrohotnimi strokovnimi razgovori in mentorstvom jih je vpeljala v odgovorni svet muzejskega in etnološkega dela.

Ivica je predana vsem svojim življenjskim vlogam. Ob tem, ko ji vloga etnologinje muzealke zapolnjuje velik del življenja, je tudi hčerka, sestra, žena, mama in zadnja leta tudi babica. Na prijazen namig, naj nam zaupa, kako ji uspe usklajevati vse te vloge in nam morda postreže s kakšnim nasvetom, je kratko in jedrnato odgovorila, da ji deljenje nasvetov ne gre najbolje od rok in je bolj naklonjena iskanju lastne poti.

Vsekakor je Ivica Križ z dosedanjim delom ustvarila prepoznavnost muzejske etnologije Dolenjskega muzeja in jo suvereno umestila v slovenski etnološki prostor.

Njeno strokovno delo so v preteklih letih prepoznali in nagradili tako v lokalnem kot širšem slovenskem okolju. Prejela je Valvasorjevo priznanje, priznanje novomeške raziskovalne skupnosti, Trdinovo nagrado, Murkovo priznanje in leta 2019 tudi Murkovo nagrado.

